

**MUNI
PED**

3. seminář

Řešení sporů. Soustava soudů v ČR.

JUDr. Radovan Malachta

Podzimní semestr 2023 – Základy práva pro MŠ

Brainstorming na úvod

Jak lze podle Vás řešit spory v právu? Co Vás napadne?

Způsoby řešení sporů v souladu s právem

- svépomocí (ale nikoliv proti právu)!
- smírem
- před obecnými soudy
- před rozhodci či rozhodčími soudy (jen některé typy sporů)
- alternativními způsoby (například mediace)

Soudní moc. Soud.

- dělení státní moci – zákonodárná, výkonná a **soudní moc**
- soudní moc – vykonávají **nezávislé a nestranné orgány = soudy**
- poskytují ochranu subjektivním právům (a chráněným zájmům)
- soud má **nadřazené postavení**, je to orgán veřejné moci
- **procesní právo** (občanské právo procesní, trestní právo procesní, správní právo procesní) – **odvětví veřejného práva**
- předpis, který obsahuje procesněprávní normy, se typicky nazývá **řád** (občanský soudní řád, trestní řád, správní řád soudní, daňový řád)

Druhy

Pravomoc soudů

- okruh věcí/záležitostí, které mohou projednat a rozhodnout soudy
- **ústavní soudnictví**
 - chrání ústavní práva, pravidla, hodnoty
 - rozhoduje o ústavnosti právních předpisů
- **správní soudnictví**
 - přezkoumávají rozhodnutí správních orgánů ve správním řízení, řeší nečinnost správních orgánů a nezákonný zásah správních orgánů
 - volební věci, politické strany a hnutí
- **trestní soudnictví**
 - rozhodování o vině a trestu (opatření)
- **civilní soudnictví**
 - spory a jiné právní věci, které vyplývají ze soukromého práva (občanské právo, obchodní právo, rodinné právo, dědické právo, pracovní právo, právo duševního vlastnictví, MPS)

Brainstorming II

Se kterým typem soudnictví se může setkat v rámci činnosti mateřské školy? Ať již v pozici učitelky či ředitelky MŠ?

Příklad 1 – který soud je pravomocný?

- a) spor o nezaplacení kupní ceny za sekačku na trávu, kterou nezaplatil pan Zahrádka
- b) spor o nezaplacení kupní ceny za cihly, které nakoupil jednatel s.r.o., pan Zvoneček, za účelem podnikání od jiného podnikatele
- c) stavební úřad nevydal stavební povolení, i když jej vydat měl
- d) pan Řezník zastřelil svého kamaráda kvůli drogám
- e) zrušení politické strany
- f) DPMB žaluje pana Fera, který jel „na černo“ a jízdné dodnes neuhradil
- g) paní Tichá si stěžuje na to, že větve ze zahrádky sousedky, paní Stromové, přesahují na její zahrádku, přičemž paní Stromová odmítá větve ořezat kvůli přirozenému růstu stromů
- h) pan Švarc dostal údajně neoprávněnou výpověď v práci
- i) Kamil ukradl v obchodě šperk v hodnotě 20 000 Kč (nejedná se o přestupek)
- j) tentýž Kamil nezaplatil pokutu za špatné parkování (pouze přestupek, nikoliv trestný čin)
- k) panu Chudákovi nebylo soudy garantováno ústavní právo na ochranu vlastnictví a navíc bylo v jeho případě porušeno právo na spravedlivý proces
- l) rozvod manželství Nováků
- m) matrika v Brně nezapsala údaje o změně osobního stavu, na což měla daná osoba nárok
- n) náhrada škody, kterou Vám způsobí pan Nešika, který Vám zlomí nohu a lyži při lyžování

Příklad 2 – který soud je pravomocný?

- a) ředitel mateřské školy vydal rozhodnutí o přednostním přijetí tříletého žáka k předškolnímu vzdělávání, který neměl trvalý pobyt v příslušném školském obvodu před přijetím čtyřletého žáka s trvalým pobytem v takovém obvodu
- b) učitelka nechá žáky bez dozoru na zahradě mateřské školy si hrát na pískovišti, přičemž jeden žák nešťastně spadne na hlavu a utrpí těžká zranění
- c) ředitelka školy přijala uklízečku a pomocnou pracovníci do kuchyně a uzavřela s ní pracovní smlouvu
- d) ředitelka školy nesouhlasí s některými informacemi ve zprávě České školní inspekce a podává připomínky
- e) škola porušila prostorové podmínky mateřských škol tím, že nezajistila stanovenou plochu pro denní místnosti a pro lehátko/lůžko a dopustila se tak přestupku
- f) učitel mateřské školy nedostal plat za nařízené přesčasy ředitelem školy
- g) učitelka jednoho žáka zjistí, že rodiče soustavně zanedbávají povinnou výživu tohoto žáka

Příklad 2 – který soud je pravomocný?

- a) učitelka mateřské školy vystupovala jako svědek v civilním soudním řízení ohledně zanedbání povinné výživy žáka
- b) ředitelka mateřské školy rozhodla (vydala rozhodnutí) o individuálním vzdělávání žáka
- c) učitel uzavře smlouvu s provozovatelem autobusu, který zajistí přepravu žáků na školní výlet
- d) jeden z rodičů uplatňuje slevu na dani při umístění dítěte v předškolním zařízení (tzv. školkovné)
- e) učitel v kanceláři nešťastnou náhodou rozbije mobil svého kolegy, který následně požaduje nový mobil jako náhradu škody
- f) ředitel stanovil, že z důvodu nemocného učitele se učitel na školním výletě bude starat o 30 dětí (limity jsou 20, ve výjimečných případech 28)
- g) učitelka mateřské školy zveřejnila jméno, příjmení a věk dítěte na nástěnku ve třídě, i když neměla souhlas zákonného zástupce

**MUNI
PED**

Civilní soudnictví

Civilní soudnictví

– civilní pravomoc

- okruh otázek a věcí, které mohou projednat a rozhodnout civilní soudy
- § 7 občanského soudního řádu

– sporná řízení

- účastníci jsou ve sporu – kontradiktorní postavení
- občanský soudní řád (OSŘ)

– nesporná řízení

- účastníci nejsou ve sporu, není zde kontradiktorní postavení
- zákon o zvláštních řízeních soudních (ZZŘS)
- § 2 ZZŘS – například ve věcech svéprávnosti, nezvěstnosti, smrti, pozůstalosti, manželských a rodinných, určení a popření rodičovství, osvojení atd.

Organizace soudní soustavy (civilní soudy)

Organizace soudní soustavy

- hovoříme o **článcích soudní soustavy** (čtyři články)
- stejná je i u **trestních soudů**
- pozor na terminologii:
 - okresní soud: v Brně se nazývá Městský soud v Brně
 - okresní soud: v Praze jsou to obvodní soudy
 - krajský soud: v Praze je to Městský soud
- neplést s tzv. instancí (stupněm) – soustava soudů v ČR je **dvouinstanční** – proti rozhodnutí soudu prvního stupně je možné využít **řádný opravný prostředek**, kterým je **odvolání**
- **dovolání** je **mimořádný** opravný prostředek

Doplnění k organizaci soudní soustavy (civilní soudy, platí i pro trestní)

– Nejvyšší soud

- je jen jeden v Brně
- kolegia – občanské, obchodní, trestní
- rozhoduje o dovoláních, sjednocuje rozhodnutí soudů (tzv. judikaturu)

– vrchní soudy

- jsou dva – Praha a Olomouc
- rozhodují v tříčlenných senátech, jsou to odvolací soudy tam, kde v prvním stupni rozhoduje krajský soud

– krajské soudy

- někdy rozhodují v 1. stupni (samosoudce), někdy jako odvolací soudy (tříčlenný senát)
- 8 v ČR (2 v Praze, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Brno, Ostrava)

– okresní soudy

- obecně: u soudu bývá předseda, místopředseda (místopředsedové), další soudci a někde přísedící (jen okresní, krajské soudy v určených případech)

- 15 – Ústavní soud – stojí mimo soustavu obecných soudů!

Příslušnost soudů

= vymezení okruhu působnosti mezi soudy navzájem (mezi soudy hledáme konkrétní soud, který věc rozhodne)

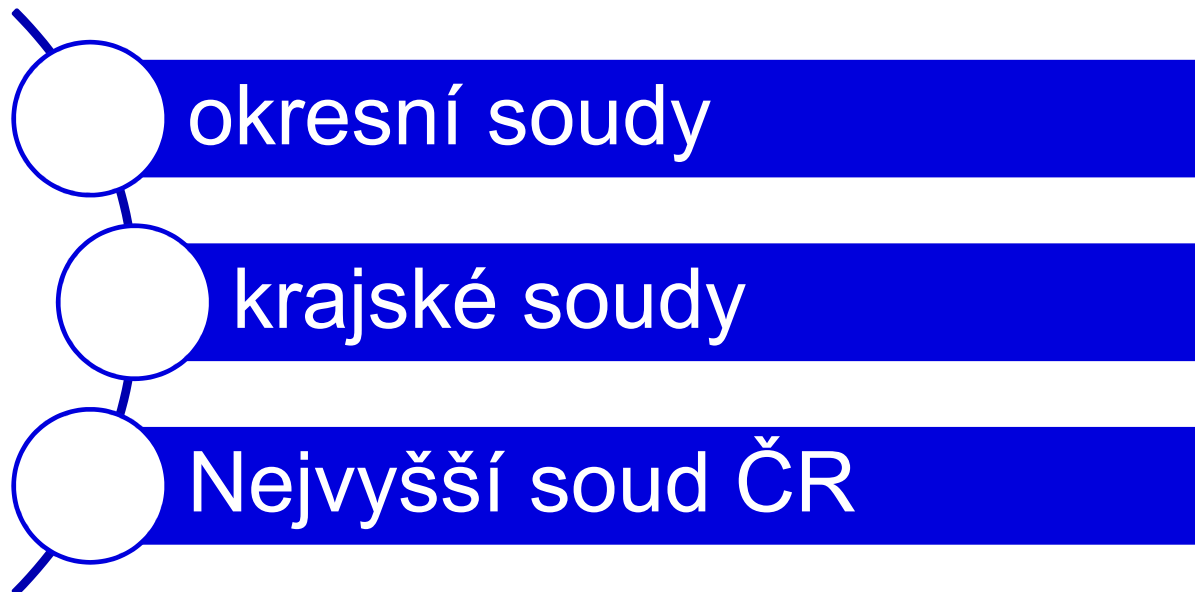
věcná příslušnost

místní příslušnost

funkční příslušnost

Věcná příslušnost

- který soud rozhoduje v 1. stupni v konkrétní věci
- pokud jde o civilní soudnictví (stejně je to i v trestním soudnictví):

Místní příslušnost

- který konkrétní soud v kterém místě rozhodne v rámci jednoho článku
- Městský soud v Brně, Obvodní soud Praha 3, Okresní soud Břeclav, Okresní soud Most, Okresní soud Trutnov, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Ostravě atd.
- **obecná příslušnost** (základní pravidlo):
 - pro OSŘ: obecný soud žalovaného – u FO: bydliště, u PO: sídlo
 - pro ZZŘS obecný soud osoby, v jejímž zájmu se řízení koná
 - zákon pamatuje na další různé situace
- jsou i další pravidla (fakultativní příslušnost, obligatorní příslušnost, prorogace, delegace atd.)

Funkční příslušnost

- který soud rozhoduje o opravném prostředku
- **odvolání** (řádný opravný prostředek) – vyšší článek soudní soustavy – záleží, u koho se začíná
 - v 1. stupni rozhoduje okresní soud, pak o odvolání rozhoduje krajský soud
 - v 1. stupni rozhoduje krajský soud, pak o odvolání rozhoduje vrchní soud
- **dovolání** (mimořádný opravný prostředek) – Nejvyšší soud
 - prvně musí být rozhodnuto o odvolání, pak teprve je možné podat dovolání
 - je jedno, který soud řešil dovolání (zda krajský, či vrchní) – o dovolání rozhoduje vždy Nejvyšší soud
- mimořádné opravné prostředky – kromě dovolání také **žaloba na obnovu řízení** a **žaloba pro zmatečnost** – ale tyto mají jiný režim

Jak zjistíme, kde se budeme soudit?

- zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů
- obsahuje přílohu se všemi obcemi v ČR a přiřazení k soudům
- <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-6>

Pan Novák (bydliště v Kořenci) půjčil svému známému panu Dvořákovi (bydliště v Šebetově) 15 000 Kč, které pan Dvořák dodnes ani po výzvách nevrátil. Pan Novák chce pana Dvořáka žalovat.

- v 1. stupni bude příslušný okresní soud – který – zjistíme z přílohy: Okresní soud v Blansku
- v 2. stupni bude příslušný krajský soud – který – zjistíme z přílohy: Krajský soud v Brně
- dovolání bude řešit Nejvyšší soud v Brně

Příklad 3

Uvedte, s pomocí přílohy k zákonu č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, který konkrétní soud v rámci ČR bude příslušný rozhodovat níže uvedenou věc v prvním stupni, který soud bude rozhodovat o odvolání a který soud bude rozhodovat o dovolání v případě, že budete žalováni Vy, pokud se dopustíte sporu, který řeší civilní soudy.

Související pojmy

- **samosoudce** – soudce rozhoduje sám (předseda senátu)
- **senát** – tvoří soudci z povolání, v zákonem vymezených případech, často tříčlenné senáty (předseda senátu a 2 soudci)
- **přísedící** – účast laického prvku při rozhodování, jen v zákonem vymezených případech (pracovněprávní vztahy při rozhodování v 1. stupni, některé trestní věci, kde rozhoduje krajský soud v 1. stupni)
 - občan ČR, svéprávný, bezúhonný, věk 30 let, poskytuje jisté záruky – nemusí to být právník, má to být laik
 - často diskutovaná otázka, jaká je role přísedících

Pojmy v civilním soudnictví

- žalobce, žalovaný – ve sporném řízení (OSŘ)
- navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno – v nesporném řízení (ZZŘS)
- navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje – v nesporném řízení (ZZŘS)
- žaloba = procesní úkon, jejím doručením soudu se zahajuje soudní řízení
- rozsudek = forma rozhodnutí soudu, kdy soud rozhodne v tzv. věci samé
- usnesení = forma rozhodnutí soudu tam, kde se nevydává rozsudek – kde to stanoví zákon (procesní záležitosti – např. doplnit/opravit podání, ustanovení opatrovníka, uložení pořádkové pokuty, předběžná opatření, schválení míru, zastavení řízení)
- platební rozkaz = rozhodnutí ve zkráceném řízení, jde o právo na zaplacení peněžité částky; lze podat odpor

Nejvyšší soud

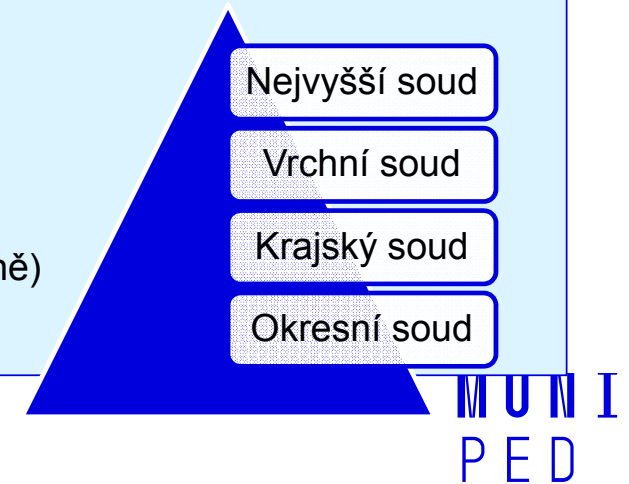

**MUNI
PED**

Trestní soudnictví

Trestní soudnictví

- pravomoc trestních soudů – řeší vinu a trest (opatření)
- co do organizace soudů, je soustava stejná – 4 články – okresní, krajské, vrchní soudy a Nejvyšší soud (jiné pojmosloví v Praze a Brně) – platí i pro počty soudů
- totéž platí o dvouinstančním řízení (rozhodování v 1. stupni + řádný opravný prostředek – odvolání)
- jiné je určení příslušnosti (věcné, místní)
- základní předpis je trestní řád
 - pro mladistvé /od 15 do 18 let/ - zákon o soudnictví ve věcech mládeže (zkráceně)
 - pro PO: zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Věcná příslušnost

- okresní soud
 - 1. stupeň, pokud zákon nestanoví něco jiného
- krajský soud
 - jako 1. stupeň – trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody na min. 5 let či výjimečný trest + výslovně vyjmenované případy (i v případě, kdy lze uložit i méně jak 5 let – např. zabití, obchodování s lidmi, podpora a propagace terorismu – tříčlenný senát (předseda senátu a 2 přísedící)
 - jinak rozhoduje jako odvolací soud proti rozhodnutím okresních soudů – tříčlenný senát (předseda senátu a 2 soudci z povolání)

Místní příslušnost

- tam, kde byl trestný čin spáchán
 - nelze-li zjistit, nebo byl-li spáchán v cizině – tam, kde obviněný bydlí, pracuje, zdržuje se (u PO sídlo)
 - nedají se tato místa zjistit, nebo jsou mimo území ČR – tam, kde čin vyšel najevo
- **mladiství** /15-18 let/ mají jiná pravidla
 - základní pravidlo bydliště mladistvého – pokud není, tak tam, kde pracuje nebo se zdržuje
 - tam, kde bylo provinění spácháno – pokud nelze zjistit, tam kde provinění vyšlo najevo
 - P.S.: provinění = označení pro trestný čin u mladistvých

Funkční příslušnost

- stejná jako u civilních soudů
- **odvolání** (řádný opravný prostředek) – vyšší článek soudní soustavy – záleží, u koho se začíná
 - v 1. stupni rozhoduje okresní soud, pak o odvolání rozhoduje krajský soud
 - v 1. stupni rozhoduje krajský soud, pak o odvolání rozhoduje vrchní soud
- **dovolání** (mimořádný opravný prostředek) – Nejvyšší soud
 - prvně musí být rozhodnuto o odvolání, pak teprve je možné podat dovolání
 - je jedno, který soud řešil dovolání (zda krajský, či vrchní) – o dovolání rozhoduje Nejvyšší soud

Pojmy v trestním soudnictví

- podezřelý – dokud není zahájeno trestní stíhání
- obviněný – od zahájení trestního stíhání do nařízení hlavního líčení
- obžalovaný – po nařízení hlavního líčení do vydání odsuzujícího rozsudku
- odsouzený – od vydání rozsudku, kterým se osoba odsuzuje (a nabytí právní moci), resp. od vydání trestního příkazu, kterým se osoba odsuzuje
- orgány činné v trestním řízení = soud, státní zástupce a policejní orgán
- mladistvý = 15 až 18 let
- trestný čin = protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně
- provinění = trestný čin spáchaný mladistvým

Pojmy v trestním soudnictví II

- **rozsudek** = forma rozhodnutí tam, kde to zákon výslovně stanoví (vina, trest)
- **usnesení** = forma rozhodnutí v ostatních případech (usnesení o zahájení trestního řízení, o zastavení trestního stíhání, o ustanovení opatrovníka, o vydání či zničení věci, o odložení věci, o vazbě atd.)
- **trestní příkaz** = forma rozhodnutí bez projednání v hlavním líčení, skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy; lze podat **odpor**
- **obžaloba** = procesní úkon, podává státní zástupce – na základě ní „půjde obviněný k soudu“
- **návrh na potrestání** = jako obžaloba, ale bez odůvodnění, zjednodušené řízení

**MUNI
PED**

Správní soudnictví

Podstata

- **správní řád** – upravuje postup správních orgánů, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy
- **soudní řád správní** – upravuje pravomoc a příslušnost správních soudů a postup soudů, účastníků a dalších osob ve správním soudnictví
- odlišná organizace (struktura) soudů

Pravomoc správních soudů

– § 4 soudního řádu správního (SŘS)

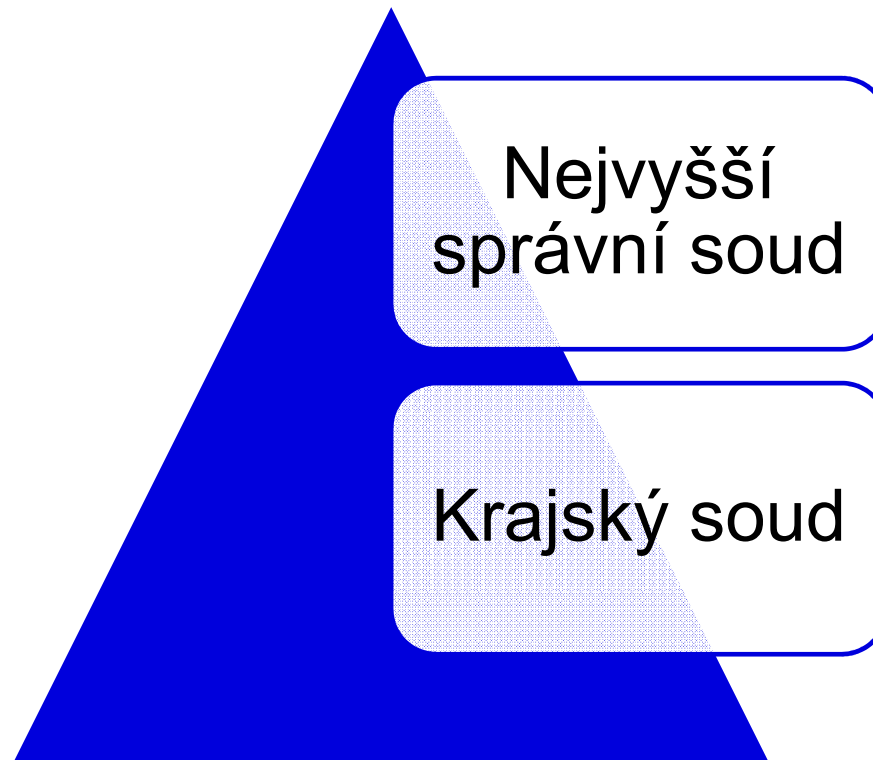
(1) Soudy ve správním soudnictví rozhodují o

- a) žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy, (dále jen "správní orgán"),
- b) ochraně proti nečinnosti správního orgánu,
- c) ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu,
- d) kompetenčních žalobách.

(2) Ve správním soudnictví dále soudy rozhodují

- a) ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda,
- b) ve věcech politických stran a politických hnutí,
- c) o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí pro rozpor se zákonem.

Struktura – správní soudnictví

Správní soudnictví

- v počátku máte rozhodnutí správního orgánu – ale to není soud (není garance nezávislosti, nestrannosti atd.)
- v 1. stupni obecně – **věcná příslušnost** – **krajský soud**
 - speciální senáty – trojčlenné (předseda senátu a 2 soudci), někdy i samosoudce
- **není řádný opravný prostředek** – nelze se nikam odvolávat, jsou jen **mimořádné opravné prostředky** – **kasační stížnost a obnova řízení** – rozhoduje o nich **Nejvyšší správní soud** (sídlo v Brně) – proto je řízení vlastně jednoinstanční
- **místní příslušnost** – zásadně soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který vydal rozhodnutí
- Nejvyšší správní soud rozhoduje tam, kde stanoví zákon; jinak slouží jako Nejvyšší soud k řešení mimořádných opravných prostředků a ke sjednocování judikatury

Nejvyšší správní soud

Příklad 4

Jste ředitelkou Základní školy a mateřské školy Unkovice. Vydala jste rozhodnutí o nepřijetí žáka Jana Nováka (3 roky, bydliště v sousední obci) k předškolnímu vzdělávání. Zákonný zástupce se chce proti Vašemu rozhodnutí odvolat. Kam tak může učinit a v případě nespokojenosti i s tímto rozhodnutím, uveďte, který soud bude rozhodovat o žalobě proti tomuto rozhodnutí a který o případné kasační stížnosti.

**MUNI
PED**

Ústavní soud ČR

Pozice

- stojí mimo strukturu obecných soudů
- nejedná se o žádný další opravný prostředek
- je to orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy)
- chrání ústavnost, základní práva a svobody
- sice máme zákon o Ústavním soudu, ale základní (a celkem podrobná úprava) je v samotné Ústavě
- sídlí v Brně, je tvořen 15 soudci, jsou tam tříčlenné senáty
- jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu na 10 let, možnost opakování
- z řad soudců je předseda (Pavel Rychetský) a 2 místopředsedové

Článek 87 Ústavy ČR – ÚS rozhoduje

- a) o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem,
 - b) o zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem,
 - c) o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu,
 - d) o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod,
 - e) o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora,
 - f) v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora podle čl. 25,
 - g) o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky podle čl. 65 odst. 2,
 - h) o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle čl. 66,
 - i) o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak,
 - j) o tom, zda rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony,
 - k) spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu.
- (2) Ústavní soud dále rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a a čl. 49 s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací. Do rozhodnutí Ústavního soudu nemůže být smlouva ratifikována.

Výběr z jeho činnosti

- ruší zákony či jiné právní předpisy (případně ustanovení), pokud jsou v rozporu s ústavním pořádkem – právní předpisy musí být tzv. ústavně-konformní – hovoříme zde, že Ústavní soud funguje jako **negativní zákonodárce** – ÚS vydá nález, který se vyhláší ve Sbírce zákonů
- rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem
- rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí soudů (orgánů veřejné moci), pokud nebyla zaručena Vaše (ústavní) základní lidská práva a svobody
- ústavní žaloba Senátu proti prezidentu republiky
- Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu

Pojmosloví

- **plénium** = plné složení Ústavního soudu (15), nejdůležitější záležitosti, například rušení zákonů a právních předpisů, ústavní žaloba proti prezidentovi
- **senáty** = tříčlenné, rozhodují zpravidla o ústavních stížnostech
- **soudce zpravodaj** = soudce, který je určen, shromažďuje podklady pro rozhodnutí a předkládá návrh na rozhodnutí
- **nález** = označení pro rozhodnutí ÚS, ve které rozhoduje ve věci samé
- **usnesení** = rozhodnutí ÚS tam, kde ÚS nerozhoduje nálezem (procesní otázky)
- **disent** = odlišné stanovisko soudce, který nesouhlasí s rozhodnutím (může se stát, protože se rozhoduje většinou)

Ústavní soud

A co dále?

- pokud je porušeno právo dané Úmluvou o ochraně lidských práv a svobod – pak stížnost k ESLP (Evropský soud pro lidská práva, sídlo ve Štrasburku),

Rozhodčí soud

- rozhodčí soud – není to orgán veřejné moci, není to orgán státu
 - rozhodce pak není jako soudce, rozhodce je vlastně soukromá osoba
- strany se mohou dohodnout **na základě smlouvy (rozhodčí doložka)**, že přenesou pravomoc rozhodovat spor z obecného soudnictví na rozhodčí soudnictví – ten pak vydá tzv. **rozhodčí nález**, který je závazný a vykonatelný stejně jako soudní rozhodnutí (rozsudek)
- jen tam, kde to stanoví zákon v rámci ČR - zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů – nelze u spotřebitelů!
 - majetkové spory, ve kterých lze uzavřít smír a jinak by rozhodovaly obecné soudy
- v ČR jsou 3 stálé rozhodčí soudy, nejvýznamnější je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR

**MUNI
PED**

**Nemusíte znát, spíše pro
doplnění výkladu!**

Charakteristika právnických povolání

JUDr. Radovan Malachta
podzimní semestr 2023 - Základy práva pro MŠ

Právník

- ten, kdo absolvuje vysokoškolské právnické vzdělání – v ČR pouze pětiletý jednooborový magisterský studijní program (obor právo a právní věda)
 - titul Mgr.
 - v ČR: Brno, Praha, Olomouc, Plzeň
-
- řada bakalářských studijních programů
 - nejsou právníci
 - vyšší justiční úředník – může vykonávat úkony u soudu či státního zastupitelství – viz dále

Právník

- titul JUDr. (z latiny - *juris utriusque doctor*) – není podmínkou pro výkon povolání právníka

Právnícká a jiná povolání

- soudce
- vyšší soudní úředník
- justiční kandidát vs. asistent soudce
- státní zástupce
- advokát
- notář
- exekutor
- podnikový právník
- právník ve veřejné správě (na úřadech, ...)
- nemusí být právník, ale běžně se s právem spojuje – rozhodce, insolvenční správce, mediátor
-

Právníká povolání

- zpravidla je potřeba splnit podmínky předepsané zákonem pro výkon určitých právnických profesí – soudce, státní zástupce, advokát, notář, exekutor
- někteří se na výkon funkce připravují – tzv. koncipienti (advokátní, notářský, exekutorský), či kandidáti (mají již profesní zkoušky), obdobně u soudů a státního zastupitelství (asistenti, resp. justiční kandidáti)
- některá právníká povolání nevyžadují zvláštní podmínky a lze je dělat „rovnou po škole“ – právníci ve veřejné správě, podnikoví právníci

MUNI
PED

Soudce

Co dělá soudce?

- soudí – podle druhu soudnictví (viz předešlé slide)
- zákon o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů
- podmínky pro výkon funkce (pro zajímavost)
- zánik funkce (pro zajímavost)

Soudce – ústavní rámec

- jmenuje prezident republiky bez časového omezení (čl. 93 Ústavy)
- funkce se ujímá složením slibu (čl. 93 Ústavy)
- Ústava stanoví další obecný rámec pro výkon a činnost soudce
 - podmínky pro výkon soudce (čl. 93 odst. 2)
 - soudce **nelze proti jeho vůli odvolat** nebo přeložit k jinému soudu (výjimky – kárná odpovědnost); (čl. 82)
 - **neslučitelnost funkcí** (čl. 82) – výjimky – správa vlastního majetku, činnost vědecká, pedagogická, literární, publicistická, umělecká, aktivního sportovce a činnost v poradních orgánech ministerstva, vlády a v orgánech komor Parlamentu (§ 85 zákona o soudcích)
 - soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu (čl. 95) – **rozhoduje podle práva!**

Nezávislost soudců

- rozhoduje jen na základě zákona a mezinárodních smluv, které jsou součástí českého právního řádu
 - rozhodnutí soudu přezkoumává soud
 - nestrannost
 - k tomu má sloužit i výše platu a také neslučitelnost funkcí
 - realita?
- zachování důstojnosti soudcovské funkce i mimo „pracovní dobu“
- doplnění: mlčenlivost, a to i po zániku funkce soudce (výjimky)

Soudce – plat – pro zajímavost

- pro rok 2023 je základ 113 709 Kč
- odvíjí se od pozice, soudu a délky praxe
 - soudce okresního soudu do 5 let započtené doby – 100 100 Kč
 - soudce okresního soudu s 6 lety započtené doby – 114 900 Kč
 - soudce okresního soudu s 30 lety započtené doby – 171 800 Kč
 - soudce krajského soudu do 5 let započtené doby – 109 200 Kč
 - soudce krajského soudu s 30 lety započtené doby – 189 900 Kč
 - soudce Nejvyššího soudu – 209 300 Kč
 - předseda Nejvyššího soudu – 284 300 Kč
 - soudce Ústavního soudu – 234 300 Kč
 - předseda Ústavního soudu – 329 800 Kč (+ náhrady 42 100 Kč)

U soudu dále působí...

- asistent soudce
- justiční kandidáti (dříve čekatelé)
- vyšší justiční úředník
 - zákon svěřuje úkony, které může provádět („namísto“ soudce)
 - nemůže ale vést jednání ve věci samé a nemůže rozhodovat formou rozsudku
 - například vydání platebního rozkazu

Ústavní soudce – rozdíly

- minimální věk 40 let + 10 let praxe v právnické profesi (ne nutně soudce)
- jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu
- jmenování na 10 let, opakování možné

MUNI
PED

Státní zástupce

Co dělá státní zástupce?

- **podání obžaloby v trestním řízení! (orgán veřejné žaloby)**
 - k tomu státní zástupce „úkoluje“ policejní orgán
 - sám může předvolávat osoby k podání vysvětlení v souvislosti s plněním úkolů státního zástupce
 - s obžalobou pak předstupuje před soudce do hlavního líčení
 - součástí je i návrh trestu, u TOS výše trestu – jak se počítá?
- vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je omezována osobní svoboda (vazba, vězení – TOS, ochranná léčení, zabezpečovací detence atd.)
- působí v jiném než trestním řízení – může být u civilního řízení
- také je vázán **mlčenlivostí**

Státní zástupce

- dříve státní prokuratura
- jmenuje ministr spravedlnosti na návrh nejvyššího státního zástupce
- skládá slib
- důvody zániku obdobné jako u soudce
 - ne však stejné – stejný je například zánik na základě věku
- neslučitelnost funkcí
- nezávislost a nestrannost
- ale jsou skutečně nezávislí? – jde totiž o orgán moci výkonné – jmenuje je ministr spravedlnosti!
 - nejvyššího státního zástupce pak vláda na návrh ministra

Státní zastupitelství – doplnění

- soustava odpovídá soustavě soudců
 - Nejvyšší státní zastupitelství (Brno)
 - vrchní státní zastupitelství (Praha, Olomouc)
 - krajská státní zastupitelství (v Praze se nazývá Městské)
 - okresní státní zastupitelství (v Brně se nazývá Městské, v Praze obvodní)
- plat: 90 % platové základy pro soudce = cca 102 000 Kč (2023)

MUNI
PED

Advokát

Co dělá advokát? Poskytuje právní služby:

- sepisuje listiny (různé smlouvy, přípisy atd.)
- zpracovává právní rozbor
- zastupování klientů před soudy – FO i PO – uděluje se plná moc
- obhajoba v trestních věcech – v průběhu celého řízení – někdy je nutnost (pokud osoba nemá, pak se ustanovuje tzv. *ex officio* – z úřední povinnosti)
- mezi advokátem a klientem vzniká smluvní vztah (smlouva)
- advokát se řídí pokyny klienta, chrání a prosazuje jeho zájmy – jedná vždy v našem zájmu – výhodná smlouva pro nás, „hledá nedostatky, mezery“ u jednání druhého apod.
- advokát má mlčenlivost, ale co když kryje trestný čin?

Advokát

- zákon o advokacii
- advokát = ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou (ČAK) – více možností, nicméně obecně
- ČAK – vykonává dohled nad dodržováním povinností advokátů, každý advokát je jejím členem; má kárnou komisi
- samostatně, společně (advokátní kancelář)
- může mít k dispozici advokátního koncipienta

**MUNI
PED**

Notář

Co dělá notář?

- sepisování veřejných listin – **forma notářského zápisu**
 - veřejná listina = vydá ji orgán veřejné moci
 - pravost listiny i do budoucna, není o tom pochyb – předejde se v budoucnu sporům
- osvědčování listin a prohlášení
- přijímání listin a peněz do notářské úschovy
- může poskytovat právní služby – uděluje právní porady a zastupuje osoby před soudy (ale je vymezeno, kde přesně, **typicky řízení o pozůstalosti, kde vystupuje jako soudní komisař**)
- sepisuje soukromé listiny a zpracovává právní rozborů
- zákon o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- Notářská komora (jsou zde povinně sdruženi všichni notáři)

MUNI
PED

Exekutor

Exekutor

- zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
- na návrh Komory jmenuje ministr spravedlnosti
- opět je omezený počet – numerus clausus
- Exekutorská komora (sdružení povinně exekutoři)
- hlavní funkce: **nucený výkon exekučních titulů**
 - zejména: rozsudek či usnesení soudu, rozhodčí nález, notářský zápis
 - typicky: dlužníkovi je uložena povinnost soudem, on jí dobrovolně včas nesplní
- prvně se poskytuje lhůta k dobrovolnému splnění; pokud se nesplní, tak
- sepíše majetek povinného (= osoba stižená exekucí) – má právo vstoupit do našeho obydlí, pokud nesouhlasíme, může tak učinit za asistence Policie ČR

Jak exekutor dostane peníze?

- peněžitá částka (dlužník dluží peníze)
 - srážkami ze mzdy a jiných příjmů (mateřská, důchod, ...) – nejčastější způsob, musí povinnému zůstat základní (nezabavitelná) částka
 - příkaz k výplatě z bankovního účtu – dlužník nemůže nakládat s prostředky na bankovním účtu (výjimky)
 - příkázáním pohledávky – když dlužníkovi někdo dluží, platí ne dlužníkovi, ale exekutovi
 - prodejem movitých věcí a nemovitých věcí – prodej dlužnickových věcí kromě věcí osobní potřeby a věcí k výkonu povolání
 - postižením závodu,
 - správou nemovité věci,
 - pozastavením řídičského oprávnění.
- nepeněžitě plnění (dlužník má jinou povinnost než zaplatit)
 - vyklizením
 - odebráním věci
 - rozdělením společné věci
 - provedením prací a výkonů

**MUNI
PED**

Insolvenční správce

Insolvenční správce

- zákon o insolvenčních správcích
- v zákoně není podmínka právnického vzdělání (Mgr. vzdělání)
- může být i právnická osoba (veřejná obchodní společnost)
- řeší úpadek dlužníka
- řeší pohledávky věřitelů vůči dlužníkovi
- majetek dlužníka se zpeněží a výtěžek vede k uspokojení věřitelů
- 3 způsoby řešení úpadku:
 - oddlužení, konkurs, reorganizace
 - jsou rozdíly, pro koho to je určeno, co může insolvenční správce dělat atd.

MUNI
PED

Rozhodce

Podstata rozhodčího řízení

- zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
- strany se dobrovolně dohodnou, že nebudou spor řešit před obecnými soudy, ale před rozhodci či rozhodčími soudy
- ideálně končí rozhodčím nálezem (stejně účinky jako rozsudek soudu) – je závazný pro strany a vykonatelný (když strana neplní dobrovolně, můžeme vymáhat u exekutora)
- majetkové spory, ve kterých lze uzavřít smír, nelze u spotřebitelských sporů

Může někdo z Vás být rozhodcem?

MUNI
PED

Mediátor

Podstata mediace

- zákon o mediaci
 - smírný způsob řešení sporů, kterým se řeší konflikty
 - zahajuje se uzavřením smlouvy o provedení mediace (mezi stranami a mediátorem)
 - ideální způsob ukončení je uzavření **mediační dohody** (mezi stranami) – ale pozor, není vykonatelná jako soudní rozhodnutí či rozhodčí nález
 - často rodinná mediace – konflikty vyplývající z rodinných vztahů
-
- **hlavní funkce:** vést mediaci, podporuje komunikace mezi osobami na konfliktu zúčastněnými, respektuje názory stran, vytváří podmínky pro vzájemnou komunikaci, směřuje k uzavření mediační dohody

**MUNI
PED**

Veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv = ombudsman

- sídlí v Brně
- řeší stížnosti osob (jednotlivců) vůči orgánům veřejné moci (úřadům) – jsou tam výjimky, kdy ombudsman nemá pravomoc
- chrání jednání s osobami omezenými na svobodě
- diskriminace
- nemůže však zrušit rozhodnutí úřadu
- Stanislav Křeček v současné době

**MUNI
PED**

**Děkuji za pozornost
malachta@mail.muni.cz**